

Onu hələ böyük uğurlar gözləyir

Azərbaycan mədəniyyətinin böyük təbliğatçısı, görkəmli sənətsünas alim və jurnalist Əflatun Nemətzadənin Türkiyədə çap olunan dəyərli "Zirvələrdən zirvələrə" kitabı (Ankara, Böyük Anadolu Media Qrup, 2014, 472 səh.) ilə bu günlərdə tanış oldum. Kitabı oxuduqca düşündüm ki, Azərbaycan mədəniyyətini dünyada yayan, təmsil edən, möhtəşəm işlər görən dostumu Azərbaycanda bəlkə də çoxları yaxından, layiq olduğu səviyyədə tanımır. Təsəllimi kitabda yer alan "Rusların 50 il üzünü göstərmədiyi general, prof. Dr. Kərim Kərimov" adlı məqalədə tapdım.

Uzun illər (1966-1987) kosmosa uçuşların rəhbəri vəzifəsində çalışan Kərim Kərimovu kimse tanımır. İki dəfə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, Dövlət mükafatı laureatı, azərbaycanlı alim Kərim Kərimov 1987-ci ildə, 70 yaşında doğma Bakıya ilk dəfə, 50 il sonra ayaq basa bilmişdi. Məqalədə bir məsələyə aydınlıq gətirən müəllif qeyd edir ki, o vaxt şayiə yayılmışdı ki, guya Kərim Kərimovun arvadı ermənidir. Əslində alimin həyat yoldaşı Bakıda orta məktəbdə onunla bir sinifdə oxuyan Zara xanım Tağıyeva olub. Sonralar başa düşdüm ki, Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin ya anasının, ya arvadının erməni olması barədə şayiəni ermənilər qəsdən yayırlar. Guya onların damarlarında erməni qanı axmasaydı, ermənilərin "ağıllı" məsləhətləri olmasaydı, bu səviyyəyə çatmazdılar.

Mətləbin üstünə qayıdıram. Əflatun Nemətzadənin Azərbaycanda layiq olduğu səviyyədə tanınmamasının əsas səbəbini, mənəcə, onun uzun illərdən bəri ölkəmizin hüduqları xaricində çalışmasında axtarmaq lazımdır. Əslində professor Əflatun Nemətzadənin əməyinin lazımınca qiymətləndirilməməsi də buradan qaynaqlanır. Ataların hikmətli kəlamı buna ən tutarlı cavabdır: "Gözdən iraq, köndən iraq".

Həmkarları, sənət dostları xaric, bəlkə də çox az adam bilir ki, Əflatun Nemətzadə 1967-ci ildə Teatr İnstitutunu bitirdikdən sonra professor Cəfər Cəfərovun rəhbərliyi ilə dissertasiya yazmağa başlasa da, Leninqradda (indiki Sankt-Peterburq), Rimski-Korsakov adına Dövlət Konservatoriyasının Opera rejissorluğu bölümünə daxil olmuş, sonralar Varşava, Krakov, Qdansk teatrlarında təcrübə keçmişdir. Sverdlovsk Opera Teatrında iş başlayan gənc rejissor eyni zamanda ulu öndər Heydər Əliyevin təlimatına əsasən Bakıya gələrək A.Borodinin "Knyaz İqor"

operasını səhnəyə qoymuşdur.

1976-cı ildə Beynəlxalq müsəqibədə qalib gələn Əflatun Nemətzadə Bolşoy Teatrın baş rejissoru Boris Pokrovskinin köməkçi rejissoru olmuş, 1980-ci ildə isə SSRİ Mədəniyyət Nazirliyinin xətti ilə Yəmən Xalq Respublikasına göndərilmişdir. Paytaxt Ədəndə Dövlət Musiqili Teatrının əsasını qoyan həmyerlimiz, harda olsa da, heç vaxt doğma Azərbaycanı unutmamışdır. Yəmən Dövlət Musiqili Teatrında səhnələşdirilən ilk əsər dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin "Məşədi İbad" musiqili komediyası olub. Həmyerlimizin təməlini qoyduğu bu teatrda "Otello" daxil iyirmiyyə qədər dram, faciə, musiqili komediya əsərləri tamaşaya qoyulmuşdur. Ədəndə Gözəl Sənətlər İnstitutunda aktyorluq sənətindən dərs demiş Əflatun

müəllim böyük hörmət və ehtiram qazanmışdır. O vaxt Yəməndə tərcüməçi işləyən Şərqşünas alim, professor İmamverdi Həmidov ölkədə böyük hörmət və izzətə malik həmyerlimizdən söz açaraq deyir ki, ona vətənə dönməyə imkan vermirdilər. Lakin iqlim şəraiti səhhətinə mənfi təsir etdiyindən istedadlı rejissor əvvəlki iş yerinə — Bolşoy Teatra dönməli olur.

Bütün bu dövr ərzində elmi işdən də aralanmayan Əflatun Nemətzadə 1988-ci ildə Gürcüstan Dövlət Teatr

İnstitutunda "Müsbət estetik ideal xarakterlər" mövzusunda dissertasiya işini müdafiə etmişdir. Azərbaycan Dövlət Opera və Balet teatrında rejissor kimi çalışmaq-la yanaşı, Azərbaycan Dövlət Gözəl Sənətlər Akademiyasında da aktyorluq, rejissorluq və səhnə hərəkətindən dərs deyən Əflatun Nemətzadə tələbələrini sevgisini qazanmışdır.

1991-ci ildə Türkiyə Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən Ankara Dövlət Opera və Balet Teatrına rejissor vəzifəsinə dəvət olunan həmyerlimiz Teatrın operetta səhnəsində bəstəkar Süleyman Ələsgərovun "Milyonçunun dilənçi oğlu" operettasını səhnəyə qoyur. Qısa müddətdən sonra Mərsin Dövlət Opera və Balet Teatrına baş rejissor təyin olunur. Uğurlu işinə "Arşın mal alan"la başlayan Əflatun Nemətzadə 1992-ci ildən Türkiyənin Bilkent Universitetinin və Hacəttəpə Universitetinin Dövlət Konservatoriyasında aktyorluq, rejissorluq, opera rejissorluğu və s.-dən dərs deyir. Mərsinlə bərabər, Bilkent Universitetində də rejissorluqda dərs deyən istedadlı alim 2002-ci ildən başlayaraq Ankarada Qazi Universitetinin müəllimi, hazırda həmin universitetin professoru kimi aspirant və dissertantlara rəhbərlik edir.

Beləliklə, Əflatun Nemətzadənin fəaliyyətinin ən məhsuldar dövrü Türkiyədə çalışdığı vaxta düşür. Onu da qeyd etməliyəm ki, türk dünyası ilə dərin təmasda olmağı istedadının daha da parlamasına təkan verdi.

TÜRKSÖY-un baş katibi professor Düsen Kaseinovun təqdirəlayiq dəstəyi ilə "Koroğlu" operasını türk dünyasında sərgiləmək kimi təkrarsız bir proyektə imza atması onun böyük uğurlarından xəbər verir. İlk dəfə bu opera Qırğızistan, Qazaxıstan, Azərbaycan, Başqırdıstan, tatarıstan və Rusiya federasiyasından dəvət olunmuş ulduz sənətcilərin iştirakı ilə Bişkek səhnəsində gerçəkləşmişdir. Sonra isə opera Almatı, Ankara və Bakıda göstərilmişdir.

Daha sonra ikinci Uluslararası proyekt olaraq "Koroğlu" operası Astana Dövlət Opera səhnəsində sərgilənmiş və I Dünya Opera festivalında İstanbul Halıç Konqre sarayında göstərilmişdir.

Mətbuatda gedən yazılar istedadlı rejissorun böyük uğurlarından xəbər verir.

"Koroğlu" Bişkek opera teatrında tarix yazdı, "Koroğlu" operası türk dövlətləri Başkənt (paytaxt) səhnələrində, "Koroğlu" operası Almatı tamaşaçıları heyran etdi". "Üzeyir Hacıbəylinin musiqisi ankaralıları ovsunladı. "Koroğlu" operası Bakıda möcüzə yaratdı, zəfərə imza atdı", "Koroğlu" operası Türksöy türk dövlətləri zirvəsinə qaldırdı", "Halıç Konqre səhnəsində "Koroğlu" rüzgarı" və s.

Bütün bunlar hamısı Əflatun müəllimin böyük zəfərindən xəbər verir.

Novruz bayramının Parisdə ilk dəfə YUNESKO səhnəsində sərgilənməsi də onun adıyla bağlıdır.

Mən Əflatun Nemətzadəni görkəmli sənət adamı olmaqla bərabər, həm də tanınmış ədəbiyyat adamı, elm adamı kimi tanıyıram. "Zirvələrdən zirvələrə" kitabında yer alan, xalqımıza başucalıq gətirən şəxsiyyətlərə həsr edilmiş yazıları böyük hörmət və məhəbbətlə oxudum. Akademiklər Qara Qarayev, Arif Paşayev, Kərim Kərimov, Azərbaycan poeziyasının Şekspri və Bayronu adlandırdığımız xalq şairi Rəsul Rza, dünya şöhrətli yazıçı Çingiz Aytmatov, Azərbaycan ədəbiyyatının parlaq simaları Anar və Elçin, xalq şairi Fikrət Qoca, mədəniyyətimizə sonsuz məhəbbətlə xidmət edən Əbülfəs Qarayev haqqında yazılar professor Əflatun Nemətzadənin yüksək elmi və ədəbi potensialından xəbər verir. Kitabda yer alan "Bakı-Kerkük körpüsünün yaradıcısı Qəzənfər Paşayev" məqaləsinə görə ona xüsusi təşəkkürümü bildirirəm.

Əflatun müəllimin "Zirvələrdən zirvələrə" kitabında seçib verdiyi şəkil və portretlər ağığını deyim, mənə heyran etdi. Əgər belə demək caizsə, mən onları özü haqqında danışan sənədlər adlandırdım: Tiflisdə Koroğlu qalası, Çingiz Aytmatovun Qırğızıstanda ağaclar arasında sadə qəbri, akademik Kərim Kərimovun portreti, Ağrı dağı, Nuhun tarixi gəmişi, Şah İsmayıl Xətai və Nadir şahın portretləri və s. belələrindəndir.

Əflatun müəllim Bakıya hər dəfə gələndə görüş yerimiz, "Koroğlu" heykəlini yanında olur. Deyir ki, o dastandan oxuduğumuz, sevdiyimiz nəhəng Koroğlu keşkə, bu heykəldə öz əksini tapırdı. Çünki bunu döyüş vəziyyətinə köklənmiş xalqı-

mız, vaxt, zaman tələb edir. Ankara və İstanbulda göstərilən "Koroğlu" operasının afişasını gördükdən sonra onun nə qədər haqlı olduğunu duydum. Qırat sanki ayağı ilə düşməni tapdalamağa, dişi ilə parçalamağa, Koroğlu isə misri qılıncını çəkib düşmənin boynunu vurmağa hazırlaşır. Mən hələ Koroğlunun döyüş libasını demirəm.

Əflatun müəllim xalqın əsl ziyalısı kimi həmişə bizimlədir.

Əməkdar İncəsənət xadimi, Yazıçılar Birliyinin və Teatr Xadimləri İttifaqının üzvü, 1944-cü ildən "Naxçıvan" qəzetinin, indi isə "Respublika" qəzetinin Türkiyə təmsilçisi olaraq Türkiyənin "İl qəzetəsi" və "Anadolu" qəzetində hər həftə Azərbaycanla bağlı bütöv bir səhifə hazırlayan Əflatun Nemətzadə sənəti üzrə böyük işlər görür.

Ankarada TÜRKSÖY-un, Türkiyənin Mədəniyyət Nazirliyinin, Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyinin həmyerlimizin 70 illik yubileyini yüksək səviyyədə keçirmələri çox mətləblərdən xəbər verir. Təntənəli yığıncaq Azərbaycan televiziyasında göstərildi. Baxdıq, qürur duyduq.

Hərdən üreyimdən keçir deyəm ki, qardaşım, Vətənə dönmək vaxtıdır. Necə deyirlər: "Həvəsdə-bəsdə, yaş yetmiş, iş bitmiş".

Lakin eşidəndə ki, onun rejissorluğu ilə bu ilin dekabr ayında "Koroğlu" operası bir vaxt baş rejissoru olduğu Mərsin Dövlət Opera və Balet teatrında yeni tərtibdə göstəriləcək, 2016-cı ilin aprelində isə tarixdə ilk dəfə "Leyli və Məcnun" operası Ankara Dövlət Opera və Balet Teatrında onun quruluşunda göstəriləcək və teatrın repertuarına daxil ediləcək, fikrimdən vaz keçdim.

Bir daha qardaşım Əflatun Nemətzadənin yeni-yeni zirvələr fəth edəcəyinə ürək-dən inandım. Uğur olsun!

Qəzənfər PAŞAYEV,
Filologiya elmləri doktoru.